

Päivi Kosonen

Syntymäkertomuksen merkityssäikeitä¹

Moderni omaelämäkerta² voi alkaa syntymäkertomuksella (*narrative of birth; récit de naissance*), tekijän kertomuksella omasta tulemisestaan maailmaan. Se voi olla kirjaimellisesti kertomus omasta syntymästä, mutta usein se on vertauskuvallinen tai symbolinen kertomus. Kummassakin tapauksessa ihminen on kysymässä, mistä minun elämäni oikeastaan alkaa. Usein se on sen kysymistä, mistä *minun elämäni* alkaa, mutta modernin kysymyksen alla voi myös kuulua toinen, perinteisempi kysymys: mistä *tämä elämä* alkaa. Tässä mielessä moderni omaelämäkertojakin on oman elämänsä mytografi.

Monissa kulttuureissa syntymä on muodostanut otollisen tilanteen elämän jäsentämiseen ja tulevaisuuden ennakointiin. Kaikki normaalista poikkeava on syntymän yhteydessä helposti pantu merkille ja ajateltu sen merkitsevän jotain. Esimerkiksi Suomalaisen Kansanrunousarkiston kätköistä kootut syntymätarinat kertovat äitien yrityksestä tulkita lastensa tulevaa elämää syntymämerkkien ja -enteiden pohjalta (Koivu 1982, 7–9). Vastaavan syntymää koskevan tulkintaprosessin voi ajatella olevan läsnä modernissa omaelämäkerrassa, jossa kertoja omasta syntymästään ja siinä ilmenevistä merkeistä käsin luo pohjaa oman elämänsä merkityksellistämiseksi: elämänsä juonittamiselle.

Omalla syntymällä aloittamisen voi ajatella merkitsevän virittymistä omasta elämästään kertomiseen. Se on virittymistä oman elämän perimmäisille merkityssäikeille ja elämäntarinan punaiselle langalle – oman tarinan etsimiselle ja sen kertomiselle. Lukijalle rakenteellisesti tekstin alussa olevan syntymäkertomuksen voi vastaavalla tavalla ajatella tarjoavan virittymisen mahdollisuuden toisen elämään, toisen tapaan merkityksellistää elämäänsä ja sitä kautta taas lukijan omaa elämää (Marshall 1995). Vastaavasti kuin Philippe Lejeune aikoinaan hahmotteli omaelämäkertasopimusta (*pacte autobiographique*) omaelämäkerran ”nuottiavaimena” (Lejeune 1971/1998, 49), ajattelen syntymäkertomuksen tällaisena omaelämäkerran yhtenä tekstuaalisena avainkohdana. Se on siis tekstikohta, jossa omaelämäkertoja avaa ääntään, valitsee äänensävyensä ja puherekisterinsä – ja muodostaa näin tarpeellista kontaktipohjaa tekijä-kertojan³ ja lukijan välille.

Tutkin seuraavassa omaelämäkerrallisia syntymäkertomuksia antiikista nykypäi-

Elokuun 28:ntena 1749, puolenpäivän aikaan kellon kahtatoista lyödessä, synnyin maailmaan Frankfurtissa Mainin varrella. Tähtitieteet olivat onnekkait: aurinko oli Neitsyen merkissä ja korkeimmillaan sinä päivänä, Jupiter ja Venus silmäilivät sitä ystävällisesti, Merkuriuskaan ei ynsästi, Saturnus ja Mars pysyttelivät välinpitämättömänä, ja yksin kuu, joka oli vast'ikään täyttynyt, vaikutti vastakkaisvalollansa sitäkin voimakkaammin, kun oli samalla tullut sen planeettahetki. Nämä hyvät merkit, joita astrologit myöhemmin osasivat selittää minulle erittäin edullisesti, lienevät olleet syynä pelastumiseeni; kättilön taitamattomuuden vuoksi minä näet tulini maailmaan kuolleelta näyttävänä, ja ainoastaan monin puuhin ja ponnistuksin saatiin asiat sille kannalle, että näin päivän valkeuden. (Goethe 1956, 8.)

Goethen suhtautuminen syntymäkartan tähtiin ei poikkea mitenkään olennaisesti edellä esitetyistä antiikin esimerkeistä. Goethen kuvaus on moderni, realistisempi ja yksityiskohtaisempi, mutta yhtä kaikki se on kuvaus tähditetystä ihmesyntymästä ja luo Ciceron syntymän tavoin ”ihmeelliseen” ja onnekkuuteen viittaavan merkityspohjan Goethen elämälle ja sen merkityksellistämislle.

Virallisen kertomuksen mukaan syntymätähdet (ja kohtaloukko) siirretään Goethen ja muiden romantikkojen jälkeen epätieteellisinä asioina marginaaliin, mutta käytännössä asiat lienevät toisin. Elämäkertoille ja omaelämäkertoille ei ole modernissakaan kulttuurissa asetettu (historia)tieteellisiä vaatimuksia, vaan ne on – muistelmakirjailijoiden päinvastaisista vakuutteluista huolimatta – yleensä mielletty runoilijan vapauden ja vastuun alaiseksi tiedon alueeksi: (kauno)kirjallisuudeksi. Syntymäkertomus, tähtikarttoineen tai ilman sitä, on kuitenkin säilyttänyt (post)modernissakin kulttuurissa asemansa tärkeimpien eksistentiaalisten kysymysten heijastuspintana (vrt. Lejeune 1986, 313). Eräät 1900-luvun jälkipuoliskon merkit ja vuosituuhannen vaihteen New Age -kulttuurin piirteet osoittavat, etteivät tähtikartat ole kadonneet minnekään.

Tämä syntyminen ja varsinainen syntyminen

Myöhäisantiikin ja keskiaikaisissa (auto)hagiografisissa teksteissä (kr. *hagios* = pyhä) eli pyhimysten (oma)elämäkertoissa inhimillisellä ja biologisella syntymällä on mitätön tai marginaalinen asema. Pyhimys(oma)elämäkerrat ovat pitkälle konventionaalisia kertomuksia, joissa elämänkulun jäsenitys noudattaa vakiintuneita ja hyväksytyjä *Imitatio Christi* -malleja (Weintraub 1975; Heffernan 1988). Merkityksellisempää kuin ihmisen lihallinen syntyminen on henkinen syntyminen eli astuminen Kristuksen seuraamisen tielle. Tällaisia ovat kertomus syntymäkasteesta tai kääntyminen kristinuskoon. Hagiografioissa syntymäkertomus on siis symbolinen, ja se esitetään käännekohtan figurua käyttäen ja tavalla, jossa mallia haetaan tunnustetuilta kristillisiltä auktureilta, esimerkiksi Paavalin kääntymystarinasta (*Apostolien teot*) ja myöhemmin Augustinuksen *Tunnustuksista* (Kosonen 2002).

Varhaiskeskiaikaista historiallista tietoisuutta pohjaa ajatus ihmisen tämänpuo-

määräämä elämänkulku ja oma elämä sulautuvat yhteen omasta syntymästä lähtien:

Minä, Kornelia Jokunto, olen syntynyt armon vuonna 1812, ensimmäisen adventtisunnuntain aamuna, seurakunnan laulaessa läheisessä P. Ansgariuksen kirkossa [--]. Tähän 'suruisaan laumaan' kuului jo minäkin, koskapa synnyin tähän maailmaan surkeasti itkien. Mutta tämä laulunpätkä on minulle koko elämäni ajan ollut erittäin rakas ja kallis, ja tätä olen aina pitänyt tervetuli-aislaulunani. / Koska olen syntynyt ensimmäisenä adventtina, on syntymäpäivääni aina myöskin vietetty adventtisunnuntaina, päivämäärää huomioon ottamatta; ja siitä todennäköisesti on johtunut se, että lapsuudesta asti olen enemmän pitänyt kirkkovuodesta kuin tavallisesta vuodesta. (Jacobshagen 1910, 5.)

Samoin kuin Gregoriusta, Corneliusta lohduttaa mahdollisuus kiinnittää tämä maallinen elämänsä syntymässään kristillisen Jumalan suureen kertomukseen ja kristilliseen kosmologiaan.

Tämänpuoleistakin syntymää rehabilitoimassa

Renessanssikulttuurissa, jossa tämänpuoleinen elämä ja inhimillinen saavat taas positiivisemmän arvolatauksen, maallisesta syntymäkertomuksesta tulee ymmärrettävästi tärkeä. Renessanssiajan omaelämäkertoajat tekevät tunnetusti huolellisesti selkoa omasta genealogiastaan, selittävät tarkoin oman syntyperänsä ja sukupuunsa, johon juuri syntymä heidät liittää.

Näin esimerkiksi oman arvonsa tunteva firenzeläinen kultaseppä ja kuvanveistäjä Benvenuto Cellini (1500–1571) kertoo omaelämäkerrassaan kokeneensa olleensa syntymästään asti tervetullut (it. *benvenuto* = tervetullut) poika, eikä siis olekaan ihme, että samainen Benvenuto 58-vuotiaana kuvataiteilijana kertoo jo jonkin aikaa tunteneensa halua alkaa kirjoittaa omin käsin omaelämäkertaansa ja pyrkii näin tuottamaan kunniaa uljaalle firenzeläiselle suvulle (Cellini 1933/1996, 9-10)¹⁰:

Ja tapahtui, että hän sai lapsensa pyhänmiesten päivän jälkeisenä yönä puoli viiden aikaan, tasan vuonna 1500. Kätilö, joka tiesi talossa odotettavan tyttölasta, pesi lapsen, kietoi sen kauniiseen valkoiseen kapaloon, astui sitten aivan hiljaa Giovannin, minun isäni, luo sanoen: "Minä tuon teille kauniin lahjan, jota te ette ole odottanut." Isäni, joka oli todellinen filosofi, asteli edestakaisin ja sanoi: "Minkä Jumala minulle antaa, se on minulle aina mieluista", ja avatessaan kapalon hän näki odottamatta pojan. Hän löi yhteen vanhat kätensä, kohotti silmänsä taivasta kohti ja sanoi: "Herra, minä kiitän sinua kaikesta sydämestäni. Tämä on minulle hyvin rakas, olkoon hän tervetullut!" Kaikki läsnäolijat kyselivät häneltä iloisina, minkä nimen hän antaisi pojalle. Giovanni vastasi vain: "Olkoon hän tervetullut!" Ja niin päätettiin minulle pyhässä kasteessa antaa nimi Benvenuto [=tervetullut], jota nyt Jumalan armosta olen pitänyt koko elämäni ajan. (Cellini 1933/1996, 14.)

Cellinin syntymäkertomuksessa (samoin kuin koko omaelämäkerrassa) renessanssin henki – paluu antiikkiin – sekoittuu keskiaikaiseen kristilliseen kuvastoon. Cellinin

omassa muistikirjamerkinnsään, joka on myöhemmin julkaistu nimellä “Je suis né” (1988/1990, “Olen syntynyt”) seuraavasti: ”On vaikea kuvitella tekstiä, joka alkaisi näin: Olen syntynyt. Mutta päivämäärän tarkennuksen jälkeen voi heti pysähtyä: Olen syntynyt 7. maaliskuuta 1936. Piste.” (Perec 1988/1990, 9-10.) Suuri osa 1900-luvun omaelämäkertojista kertoo oman syntymänsä tällä tavoin: lyhyesti, kuin jonkinlaisena pakollisena ilmoitusasiana. Ja näinhän Perec teki itsekin kokeilevassa omaelämäkerrassaan *W eli lapsuudenmuisto* (1991; *W ou le souvenir d'enfance*, 1975):

Synnyin lauantaina 7. Maaliskuuta 1936 yhdeksän maissa illalla Pariisissa 19. kaupunginosassa sijaitsevalla synnytyslaitoksella, osoitteessa rue de l'Atlas 19. Luulen, että juuri isäni teki syntymäilmoituksen. Hän antoi minulle ainutlaatuisen etunimen – Georges – ja ilmoitti, että olisin ranskalainen. (Perec 1975/1991, 11.)

Tällaisen lakonisen esitystavan voi ajatella heijastavan 1900-luvun omaelämäkerran todenvastaavuuden periaatetta – ajatusta, jonka mukaan emme muista omaa syntymäämme, emmekä voi kuvata sitä yksityiskohtaisesti.

Mutta on oikeita kertomuksiakin, yksityiskohtaisesti ja eloisesti kuvattuja syntymätarinoita. 1900-luvun omaelämäkertoajat saattavat kuvata yksityiskohtaisesti syntymää edeltävää kohtuaikaa, kertoa syntymisestäään (ahtaasta tunnelikokemuksesta) tai selostaa syntymätapahtuman jälkeistä sylivauva-aikaa. Näihin inhimillisen elämän varhaisvaiheisiin – kohtu, syntymä, sylivauva-aika – liittyvät kertomukset voivat olla ja usein ilmeisesti ovatkin psykoanalyttisen tai vastaavan terapiaprosessin virittämiä muistoja. Varhaislapsuuteen liittyvä aika tulee helposti jokaisen omaa elämäänsä muistelevalle ihmisen mieleen: onhan omaelämäkerrassa aina tietty psykoanalyttinen ja (itse)terapeuttinen aspekti mukana (ks. *L'autobiographie* 1987). Tällaiseen terapian ja itseterapian yhteyteen esimerkiksi Claes Andersson liittyy oman uudelleen syntymisen kokemuksensa kirjassaan *Luova mieli* (2002).

Ranskalais-venäläisen kirjailijan, Nathalie Sarrauten (1900–1999), modernistis-henkisessä omaelämäkerrassaan *Lapsuus* (1984; *Enfance* 1983) esittämä allegorinen syntymäkertomus on eloisesti ja yksityiskohtaisesti esitetty kertomus. En mene tässä tarkemmin Sarrauten symbolisen syntymäkertomuksen yksityiskohtiin, joita olen analysoinut muussa yhteydessä, samoin kuin Georges Perecin, Marguerite Durasin ja Alain Robbe-Grillet'n omaelämäkerrallisia syntymäkertomuksia. Olennaista näissä (post)modernejakin piirteitä omaavissa syntymäkertomuksissa on niiden tapa ulottaa tekstuaalisuus omaan syntymään asti. (Kosonen 1999; Kosonen 2000).

Muistettu ja unohdettu syntymä

Philippe Lejeune on tarkastellut artikkelissaan “Récits de naissance” (1986) Freudin ja psykoanalyysin ajan jälkeistä psykoanalyttista kertomustyyppiä, jossa syntymästä

tehdään fantasmaattinen projektioiden paikka, persoonallisuuden alkuperä tai henkilökohtaisten traumojen perimmäinen syy. Olennaista tässä yhteydessä on Lejeunen ajatus, jonka mukaan syntymän psykodraama on alkanut muodostaa kokonaan uuden syntymän kertomisen tavan ja uuden syntymäkertomuksen todenvastaavuuden, jonka mukaan oma syntymä voidaan omaelämäkerrassa kertoa eloisesti ja yksityiskohtaisesti. (Lejeune 1986, 321). Esimerkiksi voisi ottaa vaikkapa Alain Robbe-Grillet'n kokeellisen omaelämäkerran *Miroir qui revient* (1984) (ks. Kosonen 1999; Kosonen 2000, 122–125)

Tällaisen 1900-luvulle tyyppillisen uudenlaisen fabuloinnin ja erilaisten mielikuviuksellisten syntymätarinoiden rinnalla esiintyy tietenkin myös (itse)reflektiivistä ja analyttistä pohdintaa – yritystä muistaa ja pohtia, miksei muista. Toisaalta syntymän muistamattomuuden pohtiminen on sekin tapa kertoa oma syntymä.

Saksalainen kirjailija E.T.A. Hoffmann vei aikoinaan muistamattomuusmotiivin äärimmillään parodisessa pastissiromaanissaan *Kissa Murr* (1946; *Kater Murr* 1820–22), jossa kissan (!) kyvyttömyys muistaa omaa syntymäänsä tuottaa huvittavan syntymäkertomuksen. Lainauksessa kannattaa kiinnittää huomiota erityisesti syntymän esittämisen romanttisiin konventioihin:

Elämänhän läpäisee ja saa, tietämättä itseään, kuinka. Ainakin minun on käynyt niin, eikä kuulemma yksikään ainoa ihminenkään maan päällä tiedä omasta kokemuksestaan, missä ja miten hän on syntynyt, vaan ainoastaan perimätiedon perusteella, joka sitä paitsi on useinkin hyvin epävarma. Kaupungit kiistelevät suurmiehen syntymästä. Lopputulos on se, etten minä itseään tiedä mitään ratkaisevaa, vaan olen ainiaaksi jäävä tietämättömäksi siitä, näinkö päivänvalon kellarissa, ullakolla vai puuvajassa, tai ei oikeastaan, näinkö, vaan ainoastaan, näkikö minut kallis äitini ensi kerran siellä vai täällä. Sillä kuten suvullemme on ominaista, olivat silmäni verhon peitossa. Aivan hämärästi muistan eräänlaiset murahtelevat ja pärskähdelevät äänet, jotka kaikuiivat ympärilläni ja jollaisia minä melkein vastoin tahtoani päästän, kun viha minun valtaa. Selvemmin muistan itseni suljettuna hyvin ahtaaseen, pehmeäseinäiseen säiliöön, jossa tuskin pystyin hengittämään, ja hädässä ja tuskassa korotin ääneni surkeaan valitukseen. Tunsin, että jokin haparoi säiliön sisustaan ja kävi minuun kovakouraisesti käsiksi, ja täten minulle tarjoutui tilaisuus ensimmäisen kerran tuntea ja käyttää sitä ihmeellistä voimaa, jonka luonto on minulle lahjoittanut. Hyvinkin varustetuista karvapeitteisistä etukäpäleistäni paljastin terävät, käyrät kynteni ja upotin ne siihen johonkin, joka oli tarrautunut minuun ja joka ei, kuten myöhemmin käsitin, voinut olla muu kuin ihmiskäsi. (Hoffmann 1946, 13.)

Kaikkissa kulttuureissa ja kaikkina aikoina ajatuksessa syntymän muistamisesta ei kuitenkaan ole mitään naurettavaa. (Sitä paitsi voihan Hoffmannin irvailun kohteena olla pikemminkin nerojen itse-esitykset.)Psykoanalyttisestä kertomustyypistä ja syntymän psykodraamasta oli jo aiemmin puhetta. Vastaavasti esimerkiksi Intiassa pyhien miesten ja askeetikkojen on ajateltu omaavan erityisiä henkisiä voimia, joiden avulla he saattoivat muistaa aikaisemmat syntymänsä. Buddhalaisuuden pyhien kirjoitusten

joukossa on puolestaan erityinen *Syntymäkertomusten (Birth Stories)* nimellä tunnettu tarinakokoelma, joissa kerrotaan Buddhan 550 syntymästä eläimen, ihmisen ja jumalan hahmoon. (Misch 1907/1973, 86) Suomeksi näitä Jataka-tarinoita on luettavissa kokoelmassa *Kun Buddha syntyi hanhen hahmoon* (1998).

Muistamisen problematiikkaan liittyy myös modernin syntymäkertomuksen tavallisin kerrontatapa: vapaa epäsuora esitys (eläytymisesitys). Se on toisaalta esitystapa, jossa muistelevan kertojan diskurssi ja menneisyyden minän diskurssi¹² liu’utetaan toisiinsa tarkoituksena luoda kerronnallinen välitila, jossa kysymyksen lausuman ja tiedon alkuperästä (“kuka puhuu?”) voi jättää poeettiseen hämärään. Toisaalta se on esitystapa, jossa muistelevan aikuiskertojan voi sanoa tavoittavan jotain menneisyyden minän (entisen itsensä) ajatus- ja elämysmaailmasta. Minun olisi siis uskottavampaa omaelämäkerrassani sanoa ”Synnyin 12. marraskuuta 1962” kuin ”Minulle on kerrottu, että synnyin 12. marraskuuta 1962”, vaikka jälkimmäinen tapa on sananmukaisesti totuudenmukaisempi.

Johtopäätöksiä

Tässä käytetty syntymäkertomusten aineisto ei tue narratologisessa omaelämäkertatutkimuksessa esitettyä ajatusta modernin omaelämäkerran muodostamasta radikaalista katkoksesta suhteessa edeltävään kirjallisuuteen. Kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä ei näin suppean tarkastelun pohjalta voi tehdä, mutta radikaalista katkoksesta en niiden yhteydessä puhuisi. Päinvastoin näinkin pieni syntymäkertomusaineisto osoittaa mitä moninaisimpiin jatkuvuuksiin modernia edeltävän ja modernin omaelämäkerrallisuuden välillä. Historiallisia muutoksia on silti olemassa. Ne liittyvät minuuden merkityspohjan muutoksiin, siihen mitä ”minun syntymäni” piirin milloinkin kuuluu.

Viitteet

¹ Kiitän saamistani kommentteista Kirsti Määttästä ja Johanna Materoa.

² ”Modernilla omaelämäkerralla” viitataan 1700-luvulla muotoutuneeseen kirjallisuuden lajiin, jossa yksilöihminen tekee tarinan elämästään ja oman persoonallisuutensa historiasta.

³ Omaelämäkerta on useimmiten autodiegeettistä kerrontaa, jossa tekijä, kertoja ja päähenkilö viittaavat samaan henkilöön. Tekijä-kertojan käsite pohjaa Lejeunen omaelämäkertanarratologiaan (ks. Lejeune 1975, 18).

⁴ Kyse on siis keisarin henkilökohtaisesta muistelmateoksesta (27–22ekr), joka on säilynyt fragmentteina, ei hänen paremmin tunnetusta julkisesta testamentistaan *Res Gestae Divi Augusti* (12–14jkr).

⁵ Esimerkiksi Edwin Linkomies suomennoksen (Suetonius 1960) johdannossa.

⁶ Esimerkiksi Beden *Historia Ecclesiastica (Ecclesiastical History of the English People)* on Englannin kirkkohistoria ja samalla kertomus kristillisen uskon leviämisestä ja edistymisestä. (Heffernan 1988, 26-7).

⁷ Sur sa vie. Ks. (*Saint*) Grégoire de Nazianze 1960.

⁸ J'entrais donc cette vie, pauvre être, hélas, tiré du limon de la terre et uni à un corps qui nous domine, si nous ne le dominons laborieusement. Ma naissance fut cependant pour moi le gage de tout ce qu'il y a de plus beau; j'en conviens, car je n'ai pas le droit d'être ingrat. Dès le début, j'appartins à un Autre, – objet d'un don magnifique: on m'offrit à Dieu, comme un agneau ou un veau tendrement aimé, comme une victime noble et enrichie de la raison. J'oserais presque dire: comme un nouveau Samuel, si je n'envisageais que le désir de ceux qui me donnèrent à Dieu. (Grégoire de Nazianze 1960, 33)

⁹ Alkuperäisen teoksen ja ensimmäisen painoksen ajankohta on hämärässä, mutta se lienee 1800-luvun loppupuolella, jos Cornelia on syntynyt 1812. – Ks. Jakobshagen 1910.

¹⁰ Cellini 1933/1996. – *Vita di Benvenuto Cellini, scritta da lui medesimo*. Benvenuto aloitti omakätisen käsikirjoituksen vuonna 1558, mutta antoi työn pian kirjurilleen, jolle saneli huikean seikkailullisen elämänsä myötä- ja vastamäet. Teksti julkaistiin ensimmäisen kerran vasta 1728, jolloin tällaisille henkilökohtaisista elämäntapahtumista kertoville teksteille alkoi olla lukijakuntaa.

¹¹ ”Le 5 juillet 1804, je vins au monde, mon père jouant du violon et ma mère ayant une jolie robe rose. Ce fut l'affaire d'un instant. J'eus du moins cette part de bonheur que me prédisait ma tante Lucie de ne point faire souffrir longtemps ma mère. Je vins au monde fille légitime, ce qui aurait fort bien pu ne pas arriver si mon père n'avait pas résolument marché sur les préjugés de sa famille, et cela fut un bonheur aussi, car sans cela ma grand-mère ne se fût peut-être pas occupée de moi avec tant d'amour qu'elle le fit plus tard, et j'eusse été privée d'un petit fonds d'idées et de connaissances qui a fait ma consolation dans les ennuis de ma vie.” (Sand 1945, 17.)

¹² Vrt. Pekka Tammen (1992, 27–) KHD = Kertojan ja Henkilön Diskurssista.

Lähteet

ANDERSSON, CLAES 2002: *Luova mieli. Kirjoittamisen vimma ja vastus*. Helsinki: Kirjapaja Oy.

L'autobiographie 1987 = *L'autobiographie. Vies rencontres psychanalytiques* d'Aix-en-Provence 1987 par M. Neyraud, J.-P. Pontalis, Philippe Lejeune et al.. Paris: Société d'Édition 'Les Belles lettres'.

CELLINI, BENVENUTO 1933/1996: *Oma-elämäkerta*. Porvoo et al.: Werner Söderström Osakeyhtiö.

GOETHE, JOHANN WOLFGANG VON 1956: *Tarua ja totta. (Aus meinem Leben. Dichtung und Wahrheit, 1811–33.)* Valitut teokset III. Suom. J.A. Hollo. Helsinki: Otava.

(SAINT) GRÉGOIRE DE NAZIANZE 1960: *Sur sa vie. – Poèmes et lettres*. Traduits par Paul Gallay et extraits de l'ouvrage publiée par les Editions Vitte, Lyon-Paris. Textes choisis et présentés par Edmond Devolder. Namur (Belgique): Les Editions du Soleil Levant.

HEFFERNAN, THOMAS J. 1988: *Sacred Biography. Saints and Their Biographers in the Middle Ages*. New York and Oxford: Oxford UP.

HOFFMANN, E.T.A. 1946: *Kissa Murr. Ja hänen elämäntapahtumansa sekä satunnaisia makulatuurikatkelmia kapellimestari Kreislerin elämäkerrasta. (Lebens-Ansichten des Katers*

Murr nebst fragmentarischer Biographie des Kapellmeisters Johannes Kreisler in zufälligen Makulaturblättern, 1820–22.) Suom. Teijo Havu. Helsinki: Oy Suomen kirja.

JAKOBSHAGEN, C[ORNELIA] 1910: *Valoa ylhäältä. Varhain orvoksi jääneen tytön muistelmia elämästään*. Kahdeksannesta saksalaisesta painoksesta suomentanut Lyyli Vihervaara. Jyväskylä: K.J. Gummerus Osakeyhtiö.

KOIVU, LEENA 1982 (TOIM.): *Syntymä. Enteitä ja uskomuksia*. Helsinki: SKS.

KOSONEN, PÄIVI 1995: *Samuudesta eroon. Naistekijän osuus George Gusdorfin, Philippe Lejeunen, Paul de Manin ja Nancy K. Millerin autobiografiateorioissa*. Lisensiaattitutkielma. Yleinen kirjallisuustiede. Julkaisuja 27. Tampere: Tampereen yliopiston jäljennepalvelu.

KOSONEN, PÄIVI 1999: Myöhäismoderni kokeileva omaelämäkerta: syntymään ulottuva teksti. *Laulujen lumoissa*. Kirjallisuudentutkijoiden ja kirjailijoiden seireenilauluja professori Yrjö Varpiolle hänen 60-vuotispäivänään 7.11.1999. Toim. Yrjö Hosiaisuus. Tampere: Tampere UP.

KOSONEN, PÄIVI 2000: *Elämät sanoissa. Eletty ja kerrottu epäjatkuvuus Sarrauten, Durasin, Robbe-Grillet'n ja Perecin omaelämäkerrallisissa teksteissä*. Helsinki: Tutkijaliitto. (Ks. Luku: IV:2, *Syntymään ulottuva teksti*)

KOSONEN, PÄIVI 2002: Käännekohdan retoriikkaa. Hämärä ja kirkas omaelämäkerrallisissa kirjoituksessa. *Kielen ja kirjallisuuden hämärä*. Toim. Päivi Mehtonen. Tampere: Tampere UP, 110-130.

Kun Buddha syntyi hanhen hahmoon. Valikoima buddhalaisia Jataka-tarinoita 1998. Paalinkielisestä alkutekstistä suomentanut Virpi Hämeen-Anttila. Helsinki: Basam Books.

LEJEUNE, PHILIPPE 1971/1998: *L'autobiographie en France*. Deuxième édition. Paris: Armand Colin.

LEJEUNE, PHILIPPE 1975: *Le pacte autobiographique*. Paris: Éditions du Seuil.

LEJEUNE, PHILIPPE 1986: *Le récit du naissance. Moi aussi*. Paris: Editions du Seuil.

MARSHALL, GREGORY 1995: *The Sound of Story. Narrative, Memory, and Selfhood. Narrative*, Vol. 3, No. 1, January, 33–56.

MISCH, GEORG 1907/1973: *A History of Autobiography in Antiquity. (Geschichte der Autobiographie.)* Vol. 1. Westport, Conn.: Greenwood Press.

PEREC, GEORGE 1975/1991: *W eli lapsuudenmuisto. (W ou le souvenir d'enfance.)* Suom. Päivi Kosonen. Helsinki: Like.

PEREC, GEORGE 1988/1990: *Je suis né. Je suis né*. Coll. Librairie du XXe siècle. Paris: Éditions du Seuil.

PLUTARKHOS 1989: Cicero. *Kuuluisien miesten elämäkertoja*. Porvoo et al.: Werner Söderström Osakeyhtiö.

ROUSSEAU, JEAN-JACQUES 1938: *Tunnustuksia. (Confessions, 1782-89.)* Valikoima ottei-

